

Zijn alle standaarden nog bij de tijd ?

Inmiddels zijn er meer dan vijftig NHG-Standaarden geproduceerd. De eerste standaard, over diabetes mellitus, dateert echter van ruim zes jaar geleden. Is de tekst van de standaard nog wel bij de tijd? Kloppen de richtlijnen nog wel?

Kernpunten actualisering

- De hoofdlijnen in de ontwikkelingen rond de verschillende onderwerpen van de standaarden worden op de Afdeling Standaardenontwikkeling bijgehouden. Zo worden de belangrijkste medische vakbladen (zoals het NTVG, The Lancet, New England Journal of Medicine, British Medical Journal en JAMA) iedere week zorgvuldig gescreend.
- Jaarlijks wordt met twee 'correspondenten' uit elk van de oorspronkelijke werkgroepen en een van de stafleden van de afdeling de noodzaak tot actualisering besproken.
- Het hoofd van de afdeling neemt het besluit om een standaard te herzien, bij te stellen of ongewijzigd te laten. Over dit besluit rapporteert hij inhoudelijk aan het bestuur.
- Aan de NHG-Adviesraad Standaardenontwikkeling wordt daarna gevraagd of een nieuw projectplan nodig is.
- De te wijzigen standaard doorloopt het normale ontwikkelings-traject, dus inclusief commentaarfase en Autorisatiecommissie.
- Jaarlijks rapporteert het hoofd van de afdeling aan het NHG-bestuur, dat beslist over accordering van de gemaakte keuzes.

Steeds vaker wordt het NHG-bureau gebeld met de vraag: 'Ik heb gehoord dat die-of-die standaard momenteel herzien wordt, is dat juist?'

Dat is een vraag die thuishoort bij dr. Siep Thomas, hoofd van de Afdeling Standaardenontwikkeling.

'Het is een van de meest wezenlijke vragen waarmee wij op de afdeling bezig zijn', aldus Thomas. Hij verwijst in eerste instantie naar de zogenaamde actualiseringsprocedure zoals die door het NHG-bestuur in 1992 is goedgekeurd (zie het kader).

Moeilijke discussie

Het lijkt allemaal zo eenvoudig: je houdt de literatuur bij en je bekijkt of een standaard veranderd moet worden. Maar schijn bedriegt. Bij het actualiseren van standaarden doet zich een aantal vragen voor die tot nu toe niet adequaat zijn beantwoord. Dat komt omdat iedere potentiële oplossing zijn eigen problemen oproept. Centraal staat de vraag wanneer er sprake is van een volledige 'herziening' of wanneer slechts van een gecorrigeerde herdruk moet worden gesproken, een zogenaamde 'bijstelling'. De uitersten zijn daarbij wel gemakkelijk aan te geven maar het grote grijze tussengebied niet. Ter illustratie worden hieronder enkele praktische vragen in een betrekkelijk willekeurige volgorde genoemd.

'Evidence-based medicine'

Wat vooral een rol speelt is de vraag of standaarden de ontwikkelingen in de geneeskunde op de voet moeten volgen of op afstand. De mening van Thomas: 'Standaarden worden gemaakt volgens de

principes van "evidence-based medicine". Dat houdt in dat de standaarden uitgaan van een zeer goed gewogen onderbouwing, waarbij het laatste nieuws-element een zeer kleine plaats inneemt. De reden daarvoor is dat dit laatste nieuws in de meeste gevallen op ongecontroleerde claims berust waarvan het grootste deel door erop volgende kritische beschouwingen in de wetenschappelijke gemeenschap wordt weerlegd.'

Maar aan de andere kant moeten de standaarden wel in de pas blijven lopen met de dagelijkse gang van zaken in de praktijk. Thomas: 'In de standaard Orale anticonceptie staat niets over de zogenaamde Sub-30'ers, terwijl die niet zijn weg te denken uit de huisartspraktijk.'

Herzien of bijstellen

Thomas is beslist in zijn uitleg wat het verschil is tussen 'herziening' en 'bijstelling': 'Een herziening betekent dat er wijzigingen optreden in de richtlijnen van een standaard terwijl een bijstelling niet meer is dan het oppoetsen van een standaard en het bij-de-tijd-schrijven. Dit laatste is voornamelijk een redactionele taak van onze afdeling.'

Het begin is er

Maar gebeurt er nu niets met al de bestaande NHG-Standaarden? 'Uiteraard wel, maar verreweg de meeste richtlijnen van bijna alle standaarden deugen nog steeds', aldus Thomas. Aan herziening is alleen de standaard Cervixuitstrijken toe; die wordt nu herzien omdat de beslissing over een nieuw oproepschema herziening op korte termijn nodig maakt. Een werkgroep is inmiddels bezig om de nieuwe versie

van de standaard klaar te krijgen voordat het nieuwe uitstrijkschema in het land wordt ingevoerd. Bijgesteld is de standaard Astma bij kinderen, waarin enkele fouten in doseringen zijn gecorrigeerd alsmede wijzigingen in de afleveringsvormen van enkele medicamenten zijn doorgevoerd. Alle H&W-abonnees hebben een herziene samenvattingskaart ontvangen. Thomas vindt het heel begrijpelijk dat huisartsen zich afvragen of een standaard nog actueel is. 'Onze afdeling is er voor de leden', zegt hij, 'en leden hebben recht op ledenservice. Wanneer een huisarts vragen heeft over een standaard, kan hij altijd met ons contact opnemen.'

Ambitieuw programma

Het geheel van beoordelen, bijstellen en herzien van standaarden is al met al een zeer complexe en tijdrovende bezigheid. Inmiddels is de tweede actualiseringsronde gestart als onderdeel van een wel heel ambitieus programma. Thomas licht het toe: 'Naast de productie van de gewone acht standaarden per jaar, wil onze afdeling in het najaar van 1996 met Deel II van het Standaardenboek komen en, als het allemaal lukt, in 1997 met een herziene versie van deel I.' Dat belooft wat voor de toekomst. (FM)

Overzicht NHG-Standaarden

Gepubliceerd van 1989 tot begin 1995 (in alfabetische volgorde):

Acne vulgaris (4-91)*
Acute diarree (9-93)
Acute keelpijn (8-90)
Angina pectoris (9-94)
Astma bij kinderen (9-92)
Bemoeilijkt mictie bij oudere mannen (8-94)
Bereikbaarheid/beschikbaarheid (6-89)
Bloedonderzoek (5-94)
Bloedonderzoek bij verdenking op leveraandoeningen (2-92)
CARA bij volwassenen: diagnostiek (11-92)
CARA bij volwassenen: behandeling (11-92)
Cervixuitstrijken (12-89)
Cholesterol (12-91)
Constitutioneel eczeem (1-94)
Dementiesyndroom (13-91)
Depressie (11-94)
Diabetes mellitus type II (1-89)
(Dreigende) miskraam (4-89)
Enkeldistorsie (5-89)
Fluor vaginalis (2-94)
Functiestoornissen van de schildklier (4-93)
Hypertensie (8-91)
Incontinentie (2-95)
Influenza en influenzavaccinatie (10-93)
Kinderen met koorts (13-92)
Maagklachten (11-93)
Mammografie (1-90)
Mammografie (rectificatie) (5-91)
Medische verslaglegging (3-90)
Migraine (11-91)
Oogheelkundige diagnostiek (10-90)
Orale anticonceptie (2-89)
Otitis media acuta (6-90)
Otitis media met effusie bij kinderen (9-91)
Perifeer arterieel vaatlijden (11-90)
Problematisch alcoholgebruik (7-90)
Problematisch alcoholgebruik (rectificatie) (7-91)

Psoriasis (3-94)
Randvoorwaarden verloskunde (3-93)
Reumatoïde artritis (6-94)
Schouderklachten (5-90)
Sinusitis (8-93)
Slapeloosheid en slaapmiddelen (5-92)
Het spiraaltje (2-91)
Subfertiliteit (10-92)
TIA (1-95)
Ulcus cruris venosum (6-91)
Urineweginfecties (13-89)
Vaginaal bloedverlies (12-92)
Varices (1-93)
De verwijsbrief (3-89)
Zwangerschap en kraambed (5-93)

* De cijfers tussen haakjes verwijzen naar het nummer plus jaargang van H&W waarin de standaarden zijn gepubliceerd.

Afronding lopende standaarden:

Voedselovergevoeligheid
Otitis externa
Hooikoorts
PID
Cervixuitstrijken (herziening)
Hartfalen
Het rode oog
Lage rugklachten
Racidulair syndroom
Enuresis
Herpes genitalis
Condylomata accuminata
Urethritis
Amenorroe
Epicondylitis
Slechthorendheid
Chronische knieklachten bij jeugdigen
Chronische knieklachten bij volwassenen
Acute knieklachten
Mycotische huidaandoeningen
Bacteriële huidinfecties
Niersteenaanval
Angststoornissen